

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ**



**ЗБІРНИК ТЕЗ
науково-практичної конференції**

**«ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МОВНО-
КОМУНІКАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
АГРАРНОГО СЕКТОРУ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА РЕАЛІЇ»**

18-20 березня 2025 року



Дніпро 2025

УДК 336 : 338 : 378 : 631 : 657 : 658

Організатор конференції:

Факультет обліку і фінансів Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Схвалено до друку Вченою радою факультету обліку і фінансів ДДАЕУ (протокол № 6 від 25 березня 2025 р.).

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямками:

1. Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок.
2. Облік, аудит, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою.
3. Інформаційні системи і технології.
4. Мовно-професійна підготовка фахівців: лінгвальний, соціальний, когнітивний, комунікативний, культурний аспекти.

Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору: перспективи та реалії: збірник тез науково-практичної конференції 18-20 березня 2025 р. Дніпро: ДДАЕУ, 2025. 112 с.

*Матеріали друкуються в авторській редакції.
Відповідальність за зміст представлених тез несуть автори.*

© ДДАЕУ, 2025

ТЕОРІЯ ЗАСОБІВ МОВНОГО КОДУ

*Людмила СЕМАК, к. філол. наук, доцент, доцент кафедри філології
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна*

Важливим механізмом мовної комунікації та комунікативного впливу є здатність учасників спілкування аналізувати комунікативну ситуацію, оцінювати її учасників, бачити справжні наміри людей, визначати комунікативні тактики і стратегії, «читати» характери учасників спілкування, враховувати їхню комунікативну поведінку і відповідно встановлювати їхній комунікативний паспорт. Дотримання визначальних принципів спілкування (мовної досконалості, а саме досягнення комунікативної мети), принципів доступності, виразності та інтенсивності визначає ефективність комунікації, впливовість, уміння за мовними кодами приховати свою особливу інформацію і, відповідно, дешифрувати чужі мовні коди. З огляду на це, додаткових наукових коментарів потребує теорія засобів мовного коду.

Мета цієї розвідки – проаналізувати сучасні теорії комунікативної лінгвістики щодо засобів втілення мовних кодів.

Під комунікативною лінгвістикою сьогодні розуміють «новий напрям сучасної науки про мову, предметом якої є процеси спілкування людей з використанням живої природної мови, а також з урахуванням усіх наявних складових комунікації (фізичних, фізіологічних, психологічних, соціальних, контекстних, ситуативних)» [1, с. 8]. Теорія засобів мовного коду є важливою «компонентою сучасної комунікативної лінгвістики, яка вивчає, як мовні елементи (слова, фрази, граматичні структури) використовують спілкувальники для кодування і передавання інформації під час комунікативних інтеракцій» [2, с. 19]. Основним завданням такої теорії є вивчення того, як різні мовні засоби впливають на точність, ефективність і смислове навантаження комунікації.

До основних аспектів теорії засобів мовного коду належимо такі:

1. Мовний код як система. Мовний код є набором складників мови, що їх використовують для передавання повідомлення від одного індивідуума до іншого. Мовний код є системою, що презентований на всіх рівнях мови: фонетичному, лексичному, граматичному, синтаксичному, семантичному тощо. Кожен з цих рівнів виконує свою функцію під час кодування і декодування інформації.

2. Лексичні засоби. Лексичні засоби мови – це слова й вислови, що зосереджують основну семантичну інформацію. Лексика є базовим елементом мовного коду, оскільки вибір слів з розмаїття лексичної системи має неабияке значення для чіткості й точності комунікації. Лексичні засоби можуть бути нейтральними, емоційно забарвленими або термінологічними, що впливає на сприйняття повідомлення.

3. Граматичні засоби. Граматика є сукупністю правил, що регулюють побудову мовних одиниць і структур. Граматичні засоби, ужиті в певній граматичній формі лексеми, забезпечують зв'язність і структуру повідомлення. Вони дають змогу коректно передавати час, настрій, ставлення, а також різні рівні абстракції.

4. Синтаксичні засоби. Синтаксис вивчає спосіб поєднання слів у фрази та речення, а також порядок їх розташування. Вибір синтаксичних структур також є важливою частиною мовного коду, оскільки неправильний порядок слів чи хибно побудовані конструкції можуть змінювати смисл висловлювання. Синтаксичні засоби можуть підкреслювати акценти, ставлення мовця до сказаного, а також створювати потрібний ритм і стиль.

5. Стилiстичні засоби. Стилiстика аналізує засоби мови, що сприяють досягненню певного емоційного, художнього або інтелектуального враження. До таких засобів належнюємо метафору, порівняння, іронію, алітерацію, анафору та інші фігури мовлення, що покликані зробити мовний код більш виразним і ефективним у створенні певних вражень чи сенсів.

6. Семантичні засоби. Семантика як галузь лінгвістики вивчає значення слів і виразів. Засоби семантики об'єднують різні рівні значення: денотативне (буквальне) значення, конотативне і прагматичне значення, контекстуальні значення. Для ефективного комунікативного впливу важливо вміти правильно використовувати різні типи значень слів залежно від ситуації.

7. Невербальні засоби. Важливою частиною комунікації є також невербальні засоби, наприклад: жести, міміка, інтонація, що супроводжують мовлення. Хоча вони не є частиною традиційного мовного коду, вони здатні значно змінити або уточнити семантику висловлення. У публічних виступах або міжособистісних комунікаціях невербальні засоби можуть посилювати або зменшувати комунікативний вплив.

8. Контекстуальні засоби. Контекст також є обов'язковим засобом мовного коду. Це може бути як ситуативний контекст (те, що відбувається у певний момент часу), так і соціокультурний контекст (відносини між співрозмовниками, їхня соціальна належність, культурні особливості). Лише через урахування соціокультурного контексту мовний код набуває повного смислового навантаження.

Отже, теорія засобів мовного коду доводить, що мова є складною системою, де кожен елемент відіграє важливу роль у кодуванні й переданні повідомлення. Використання різних мовних засобів дає змогу не лише передати інформацію, але й сформувати необхідний емоційний фон, стимулювати реакцію та ефективно впливати на аудиторію. Розуміння цього процесу є основою для вдосконалення комунікативних навичок, як в усному, так і в письмовому спілкуванні, тому перспективами майбутніх досліджень у цій галузі вважаємо розроблення питань про загальні закони комунікації, її специфіку залежно від різних умов.

Список використаних джерел.

1. Бацевич Ф. С. Теорія комунікативної лінгвістики. Київ, 2004. 326 с.
2. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь, 2001. 304 с.

<i>Семак Л.</i> Теорія засобів мовного коду	103
<i>Сергієнко О.</i> Лінгвокраїнознавчий компонент при викладанні іноземних мов у немовних закладах вищої освіти	105
<i>Турчак О.</i> Мовно-когнітивний підхід до навчання здобувачів аграрних спеціальностей: теоретичні та аспекти	107